

Protokol

over

forhandlingerne

ved

Det norske arbejderpartis 8de landsmøde.

Afholdt i Bergen fra 15. til 19. juni 1894.

Kristiania.

Trykt af Chr. H. Knudsen.

1894.

Aabningsmødet.

Fredag den 13de juni kl. 10 form.

I ordførerens og viseordførerens fravær aabnedes mødet af medlem af hovedstyret hr. advokat Meyer, idet han betonedede mødets betydning, bød han repræsentanterne velkommen; samtidig præsenterede han dansk „Social-Demokraten“s redaktør hr. E. Wiinblad, og paa mødets vegne bød han ham velkommen som vort danske broderpartis repræsentant.

Hr. Wiinblad takkede og ønskede Det norske arbejderparti et godt udbytte af landsmødets forhandlinger, samt udtalte de danske partifællers sympati for vore bestræbelser og kampe.

Derpaa oplæstes hilsningstelegrammer fra Socialdemokratiske forening, Trondhjem, fra Fodvang i Gudbrandsdalen og fra Brevigbanens arbejderforening.

En femmandskomité besluttedes nedsat til prøvelse af mandaterne. Valgte blev:

A. Johnson, Kristiania.

A. Botnan, Do.

Aug. Andersen, Kr.sand S.

A. Eriksen, Stavanger.

N. Monsen, Bergen.

Efter prøvelse meddelte A. Botnan paa fuldmagtskomiteens vegne at samtlige mandater ind-

stilledes til godkjendelse. Der var mødt 53 repræsentanter for 42 foreninger, nemlig:

Fra Kristiania:

Den typografiske forening: *J. A. Bye, J. Rogne.*
Bogbindernes forening: *Harald Jensen.*
Norsk træarbejderforbund: *J. Ahlstrøm.*
Skrue- og naglearbejdernes forening: *M. Martinsen.*
Bagersvendenes forening: *A. Bay, A. L. Staff.*
Stenhuggernes forening: *N. Jacobsen.*
Mekanikernes forening: *P. A. Pettersen.*
Telefonarbejdernes forening: *A. Botnan.*
Tobaksarbejderforbundet: *K. Larsen.*
Formernes forening: *M. Evensen.*
Socialdemokratiske forening: *Ludvig Meyer, Chr H.*

Knudsen.

Skotøjarbejdernes forening: *L. Andresen, K. Knudsen.*
De samvirkende arbejderklubber: *H. A. Heide.*
Skræddersvendenes forening: *L. Rasmussen.*
Pladearbejdernes forening: *H. Corneliussen.*
Samvirkende fagforeninger: *E. Lundblad.*
Malersvendenes forening: *P. Myhre.*
Ølbryggeriarbejdernes forening: *E. Wahl.*
Korkeskjærernes forening: *J. Olaussen.*
Kristiania arbejdersamfund: *Edv. Olsen, C. Jeppesen,*
O. G. Gjosten, M. Larsen, A. Johnsen, P. Elsæther.
Fyrstikarbejdernes forening: *E. Holtan.*
De kvindelige fyrstikarbejders forening: *Alvilda*

Trosterud.

Fra Bergen:

Bogtrykkerforeningen: *P. Olsen, H. M. Olafsen.*
Skomagervendenes forening: *R. E. Lillestøl, L. Olsen.*
Stenarbejdernes forening: *M. Solheim.*
Socialistiske arbejderforening: *T. Steffensen, M. Klyve.*
Løsarbejdernes forening: *M. Halvorsen, Elias Olsen.*
Rebslagernes forening: *C. Nicoll.*
Formernes fagforening: *M. Jørgensen.*
Skibstømmermændenes forening: *N. J. Monsen.*

Fra andre steder:

Sellulosearbejdernes forening, Moss: *A. M. Johansen*
Socialdemokratiske forening, do.: *E. E. Svardal.*
Buskeruds amtsarbejderforening: *Chr. Hornsrud.*
Snedker- & tømmereændenes samt Bagernes forening, Skien:
P. O. Finck.
Socialdemokratiske forening, Skien: *J. Frogner.*
Snedkerforeningen, Stavanger: *N. Torp.*

Arbejdernes understøttelsesforening, Kr.sand: *Aug. Andersen.*
Socialdemokratiske forening, Stavanger: *A. Eriksen.*
Elverums arbejderklub: *M. Mellum.*
Brevig & omegns arbejderforening: *L. Hermansen.*
Lillehammer—Sell-banens 3 arbejderforeninger: *A. Moe.*
Sæterdalsbanens 2 arbejderforeninger: *Olav Strøm.*
Fra Danmark: *E. Wiinblad.*
Som medlem af hovedstyret: *H. Keyser.*

Efterat mandaterne efter komiteens indstilling var godkendt gik man til valg af mødets funktionærer:

Til ordstyrere valgtes:

R. E. Lillestøl, Bergen, med 37 st.
C. Jeppesen, Kristiania, — 33 "

Til sekretærer valgtes ved akklamation:

M. Klyve, Bergen.
J. Bye, Kristiania.

Efterat næste møde var berammet til kl. 4 efterm. hævedes formiddagsmødet kl. 1.

Andet møde.

Fredag den 15de juni kl. 4 efterm.

Ordstyrer: C. Jeppesen.

E. Wahl forlangte ordet og foreslog at der gaves en tilstedeværende partifælle, norsk amerikaner, anledning til at deltage i forhandlingerne. Wahls forslag forkastedes mod 2 stemmer.

Derefter gik man over til at forhandle:

„Partiets deltagelse i forestaaende valg til stortinget.“

O. G. Gjosten indledede emnet med en oversigt over hvad der er passeret i denne sags anledning efterat forrige landsmøde havde taget sin stilling til den.

Venstres ledere havde ved sine sidste erklæringer om ikke at tilraade valgfællesskab med socialdemokraterne gjort stillingen klar. Han

hævdede, at en selvstændig optræden var den eneste vej, ad hvilken partiet kunde opnaa at øve indflydelse paa de andre partier.

Ludvig Meyer paaviste, hvorledes stemmerettens gennemførelse var stagget derved, at selv de mere demokratiske blandt stortingsmændene havde givet kjøb af hensyn til andre ting, og dette resikerede vi fremdeles, om vi nu faldt tilføie. Stemmeret og egen repræsentation var spørgsmaal, som ikke kunde skilles. Taleren foreslog at man, inden man gik til videre diskussion, nedsatte et udvalg paa 20 medlemmer til at udarbejde forslag til resolution. Da dette forslag var vedtaget opnævntes til medlemmer af komiteen: Hørnsrud, A. M. Johansen, A. Moe, Mellum, Aug. Andersen, Finck, Torp, A. Eriksen, Gjøsten, P. A. Pettersen, E. Wahl, Lundblad, Lillestøl, Olafsen, Steffensen, N. Monsen, P. Olsen, Staff, Rogne og Elsæther.

Ordstyreren foreslog for at lette arbejdet, at beslægtede punkter paa dagsordenen sloges sammen og undergaves behandling af en komité for hver gruppe af sager. Dette vedtoges og i overensstemmelse hermed valgtes følgende 3 komiteer:

1. Edv. Olsen, Myhre, Monsen, Alvilda Trosterud og Elias Olsen.
2. E. Wahl, Lundblad, Monsen, P. Olsen, Ahlstrøm, L. Andresen og A. Bay.
3. O. Strøm, E. Lundblad, Niels Jakobsen, Rasmussen, L. Andresen, Moe, L. Olsen, J. Bye og C. Jeppesen.

Hr. H. M. Olafsen redegjorde derefter for konflikten hos bogtrykker Eide, Bergen. Sagen besluttedes oversendt den komité, der havde i opdrag at forfatte udtalelse i taktikspørgsmaalet.

Et af Aug. Andersen optaget forslag om at forandre partiets navn til „Det norske socialdemokrati“ forkastedes efter nogen debat med overvejende majoritet, ligeledes ændringsforslag af

Bay og Lauritsen, hvorefter navnet „Det norske arbejderparti“ bibeholdtes.

Man behandlede derefter og vedtog statuter saavel for partiet som for partiorganet.

Næste møde besluttet til lørdag formiddag kl. 10. Mødet sluttet kl. 9.

Tredje møde.

Lørdag den 16de juni kl. 10 form.

Ordstyrer: Lillestøl.

Hele dette møde optoges af statuternes vedtagelse, der tilendebragtes kl. 12³/₄.

Efterat ordstyreren havde oplæst hilsningstelegrammer fra Brevig arbejderforening og fra Danmark berammedes næste møde til kl. 4 efterm.

Fjerde møde.

Lørdag den 16de juni kl. 4 efterm.

Ordstyrer: C. Jeppesen.

Ved navneopraab var M. Solheim, J. Frogner og L. Meyer fraværende.

Ordstyreren refererede den af hovedstyret afgivne trykte beretning om partiets virksomhed i forløbne aar. Den godkjendtes enstemmig og vedlagdes protokollen.

Arbejderbørser.

H. A. Heide fremsatte saadant forslag:

„Landsmødet henstiller til partistyret at tage spørgsmaalet om oprettelse af arbejderbørser under fornyet overvejelse og forelægge for partiforeningerne, hvorvidt de ønsker oprettelse af saadanne eller ikke.“

Uden nævneværdig debat vedtoges forslaget mod 3 stemmer.

Regnskabet.

Til det af kassereren fremlagte regnskab for partikassen havde revisorerne gjort saadan anmærk-

ning: „Ovenstaaende regnskab er gennemgaaet og befundet i orden. Revisionen finder dog at burde bemærke, at enhver udgiftspost bør være attesteret af styret, da revisionen ellers ikke vil være istand til at kunne kontrollere om den opførte udbetaling er bevilget af styret.“

A. Johnson foreslog saadan decision:

„Til opservation“ — hvilket bifaldtes enst.

Regnskaberne for partikassen og „Social-Demokraten“ forøvrigt vedlagt potokollen.

Offentlige arbejders udførelse.

Komiteens ordfører, C. Jeppesen, refererede følgende forslag til udtalelse:

„Mødet kræver:

1. At stat og kommune for de branchers vedkommende, hvor man har regelmæssigt arbejde at udføre, opretter egne værksteder for disse arbejders forfærdigelse;
2. at statens og kommunernes arbejder udføres under ledelse af vedkommende autoriteter uden mellemænd og planlægges saaledes, at arbejderne er i virksomhed aaret rundt;
3. at akkordsystemet afskaffes og timebetaling indføres, og at denne i intet tilfælde maa være under 40 øre pr. time og altid paa højde med den højest gjældende løn i private virksomheder af lignende art;
4. at længste arbejdstid sættes til 8 timer pr. dag;
5. at alle statens og kommunens arbejdere sikres samme opsigelsesfrist, som i fabriktilsynsloven eller haandværksloven bestemt;
6. at stat og kommune anerkjender det som pligt at drage human omsorg for alle de arbejdere og deres familjer, som ved sygdom, ulykkestilfælde eller alderdomssvaghed er gjort arbejdsudygtig.“

Ved voteringen vedtoges forslaget enst.

Strafanstaltternes arbejde.

Komiteen foreslog:

„Landsmødet fordrer, at det ved lov forbydes arbejds- og strafanstalter at udføre andre anbudsarbejder end statent og kommunernes, samt fordrer man, at disse anstalters andre arbejdsprodukter ikke sælges til lavere priser, end de paa vedkommende sted almindelige.“

Vedtoges enstemmig.

Mod fremmed indvandring.

Hr. P. Myhre refererede forslag fra Malersvendenes forening om at mødet udtalte sig for lov mod den fri indvandring og skat paa her i landet bosatte udlændinge.

Chr. Knudsen optog resolutionen fra forrige landsmøde ang. samme spørgsmaal, saalydende:

„Mødet udtaler, at den nu i forskjellige arbejdsfag forekommende oversvømmelse af fremmed arbejdskraft kan for nærværende alene reguleres gennem stærke klasseorganisationer i alle fag med internationale tilknytninger.“

Efter almindelig debat udsattes voteringen over Knudsens forslag i paavente af at hr. P. Myhre vilde fremsætte forslag til resolution.

Underordnede sjøfolks kaar.

Dette spørgsmaal indleddes af Jeppesen med et længere foredrag. Efter at et par talere havde givet indledningsforedraget sin tilslutning vedtoges følgende, af indlederen stillede resolution, enstemmig:

„Som svar paa hvad der bør foretages til forbedring af underordnede sjøfolks og maskinfolks kaar, udtaler landsmødet:

1. At de underordnede sjøfolk og maskinfolk organiserer sig i lighed med og sammen med arbejderne iland;

2. at de underordnede skibsmandskabers antal fastsættes saaledes, at arbejdet for hver mand under normale forhold ikke overstiger 8 timer i døgnet, saavel i land som tilsøs. Besætnings størrelse maa staa i forhold til skibets størrelse, idet der tages hensyn til om det er damp- eller seilskib og om skibet gaar i inden- eller udenrigsfart.

Dampskibe i indenrigsfart (navnlig kystfart) kræver dobbelt saa stor besætning af underordnede skibsfolk, som nu for tiden bruges, om man skal kunne sige, at der er taget tilbørligt hensyn til et menneskes arbejdsevne og til værn af menneskeliv og gods;

3. at søfarende ved lov sikres mod umenneskelig behandling fra overordnedes side;
4. at forhyring *kun* sker ved autoriserede forhyringskontorer, oprettede og administrerede for offentlige midler og under statens kontrol;
5. at der øves stræng kontrol med alle fra norske havne udgaaende skibe, saa at intet skib tillades at udgaa af havn uden erklæring for sjødygtighed;
6. at intet skib gaar i fart førend stedets sundhedskommission har undersøgt de hygieniske forhold (mandskabets soverum og proviant).

Siste punkt foresloges af A. Johnson og optoges af indlederen.

Hr. P. Myhre foreslog derpaa til resolution i spørgsmaalet om fremmed indvandring:

„Landsmødet henstiller til partistyret at indgaa til lovgivningsmagten med begjæring om en lov mod den frie indvandring, saa at enhver indvandrer, som søger erhverv, maa legitimere sig for myndighederne og betale skat i lighed med landets indvaanere.“

Ved alternativ votering mellem dette forslag og den foran refererede, af Knudsen optagne resolu-

tion fra forrige landsmøde, vedtoges sistnævnte enstemmig. Hr. Myhre var fraværende ved voteringen.

Et forslag om at foranstalte en stor offentlig demonstration for kontraktørvæsenets afskaffelse refereredes af L. Hermansen. Efter forslag af ordføreren besluttedes at henlægge denne demonstration til 1ste maj og forene den med demonstrationen for 8-timersdagen.

Næste møde berammedes til søndag formiddag kl. 10.

Femte møde.

Søndag den 17de juni kl. 10.

Ordstyrer: C. Jeppesen.

Ved navneopraabet var Bye, Rogne, Chr. Knudsen og P. Olsen fraværende.

Hr. Ahlstrøm gav meddelelse om bygnings-snedkerstrejken i Kristiania, hvilken han sluttede med at foreslaa afsendt et hilsningshelegram til de strejkende. Ordstyreren ansaa dette vedtaget uden votering og opfordrede mødets deltagere til at yde et bidrag til de strejkende. Opfordringen resulterede i at der indsamledes kr. 34.17 blandt de delegerede.

Taktikspørgsmaalet.

Den komité, som var bleven nedsat med den opgave at udarbejde forslag til udtalelse om arbejderpartiets taktik, foreslog ved Ludv. Meyer følgende:

„Opraab
til de norske arbejdere.“

Arbejdere! Det norske arbejderparti, samlet i Bergen til sit aarlige landsmøde, finder at burde gjøre en henvendelse til alle norske arbejdere i og

udenfor vort parti angaaende arbejdernes stilling ved det forestaaende stortingsvalg:

Ogsaa vi fordrer en national politik til værn om vort lands værdighed og dets stolthed. Forskjellen mellem os og venstre i dette er blot den, at vi ligefrem vil forfølge sagernes løsning, medens venstre ønsker at fortsætte en ufrugtbar national agitation, blot for agitationens skyld. Vi vil modsætte os, at denne sag mere end nogen anden sag faar unødigt optage pladsen for arbejdernes interesser.

Venstres stemmeretsiver har aldrig været stor. Det har været nødt og tvungen af arbejderne, at venstre har gjort hvert et skridt i denne sag. Da venstre tog op den nationale politik *med styrke og i omfang, som skeet*, skede det *oprindelig mest af frygt for stemmeretten*, forat ikke denne skulde faa trænge sig frem. Og jo mere venstres mænd er blevet optaget af denne nationalpolitik, jo mere er ogsaa deres stemmeretsiver kjølnet.

Vort partis bestræbelser har derfor i de senere aar mere og mere maattet samle sig om at holde stemmeretssagen fremme. Venstres landsmøde i februar 1893 satte som bekjendt stemmeretten ned paa programmet. *Dette var ment som det første skridt til nu ved valgene at lade stemmeretten gaa helt ud af programmet*, og den kommunale stemmeret, det eneste venstre for nærværende med nogen sandsynlighed skulde kunne skaffe os, opnaaede paa venstres forrige landsmøde kun et faatal stemmer. — Nu er dette vistnok anderledes. Stemmeretssagen indtager atter en hædersplads paa venstres program, og den kommunale stemmeret er taget klart og utvetydigt med. *Men at alt dette er skeet, skyldes helt og holdent arbejderpartiets agitation.*

Vort parti har i disse aar været stemmeretssagens eneste virksomme paalidelige vagthold. *Vort parti har til stemmeretssagens fremme søgt samarbejde med venstre ved forestaaende valg. Vi har derved selvfølgelig ogsaa maattet kræve vort parti repræsenteret i stortinget. Arbejdernes krav savner nu enhver repræsentation paa stortinget* og de forsømmes derfor som ingen andre sager. Vi har ogsaa villet have vort vagthold om stemmeretssagen inde paa selve stortinget, at det ikke igjen skulde gaa som paa det nu siddende storting, at der ingen stemmeret bliver, uagtet venstre har flertal til at gennemføre den, ialfald kommunalt. Og medens vi har været villig til at støtte venstre i alle valgkredse, hvor vi overhovedet tæller meningsfæller, har vi alene fordret egne repræsentanter der, hvor det efter vort antal med rimelighed kunde fordres.

Men venstre har afslaaet vort tilbud om valg-samarbejde. Venstre vil holde den selvstændige arbejderbevægelse ude fra stortinget. Venstre vil heller sætte stemmeretten og det hele valg og derved ogsaa vort nationale selvstændighedsarbejde i fare end indrømme arbejderne en virkelig repræsentation paa stortinget.

For venstre har det været om at gjøre, at *ydmytte den selvstændige arbejderbevægelse.* Men et saadant venstre, om det ogsaa skulde faa flertal ved valgene, tjener arbejderne til intet. Et saadant venstre bringer ikke arbejderne nogen stemmeret selv om den staar paa programmet. Et partis demokratiske iver kan i vore dage nøiagtig maales efter partiets respekt for arbejderne og deres organisationer.

Arbejderne landet rundt er saaledes henvist til ved dette valg at føre en fuldt ud selvstændig politik. *Den ydmygelse, som venstre har tiltænkt arbejderbevægelsen, maa vendes mod venstre selv.*

Venstre maa lære at respektere arbejderne. Arbejderne kan ikke længer være i tvivl om, at de ogsaa i stemmeretssagen er henvist til at stole alene paa sig selv.

Arbejderne i andre lande har allerede vist, at mod en kraftig og samlet optræden fra deres side vil stemmeretskravet ikke i længden kunne nægtes, hvilket parti der saa end har flertal i nationalforsamlingen.

Med *højre* vil jo ethvert politisk samarbejde for arbejderne paa forhaand være udelukket. *Højres arbejderfiendtlighed* maa være klar for enhver oplyst arbejder. Højre repræsenterer i sin politik den overklasse, der alene kan eksistere i kraft af det ubetalte arbejde, i kraft af kropsarbejdets retsfornægtelse. Derfor er højres politik i selve sin kjerne arbejderfiendtlig og maa vedblive at være det.

Og nu, da ogsaa venstre aabenbart nægter arbejderne skyldig agtelse og hensyn, er en politisk selvstændig optræden fra arbejdernes side blevet en nødvendighed. Samdrægtighed og kraft mellem arbejderne, det er *det*, og det alene, som nu fordres.

En saadan selvstændig politik vil være den eneste paalidelige vej til at skaffe den respekt, der snart vil bringe saavel stemmeretten som en nødvendig repræsentation i stat og kommune. — Vi opfordrer derfor arbejderne til ved de forestaaende stortingsvalg i alle kredse at optræde fuldt selvstændig og uden tilslutning til noget af de andre politiske partier.

I de kredse, hvor arbejderne hertil kjender sig tilstrækkelig stærke, bør de opstille egne kandidater. I de kredse, hvor de endnu kjender sig mindre stærke, bør de undlade at afgive nogen stemme.

Efterat hr. Meyer i et længere foredrag havde motiveret forslaget, og efterat en hel række delegerede fra de forskjelligste steder af landet havde givet det sin tilslutning, vedtoges det enstemmig og paalagdes det partistyret at besørge det trykt og spredt i mindst 25,000 eksemplarer.

Taktikkomiteen stillede yderligere følgende forslag til resolution:

„Idet mødet i taktikspørgsmaalet henviser til det udstedte opraab til alle norske arbejdere — overdrages den nærmere ledelse af vort partis deltagelse i det forestaaende stortingsvalg, det nyvalgte partistyre under samraad med de lokale repræsentantskaber.“

Denne resolution vedtoges mod 9 stemmer, der afgaves for følgende af Steffensen fremsatte forslag:

„I henhold til opraabet udtaler landsmødet: Idet mødet hævder, at den politik, arbejderne maa føre, ikke er *parti-* men *klassepolitik*, anser man enhver alliance med de borgerlige partier for at være i strid med arbejdernes interesser, og gaar hermed videre i dagsordenen.“

Derpaa refereredes en skrivelse fra forberedelseskomiteen, der paa de bergenske arbejderforeningers vegne indbød de udenbys deltagere til fest mandag aften.

Sjete møde.

Søndag den 17de juni kl. 3¹/₂.

Fraværende: Bye, Rogne, Meyer, Knudsen, Gjosten, Elsæther og Frogner.

Ordstyrer: Lillestøl.

Refereredes hilsningstelegram fra Stavanger socialdemokratiske forening.

Fagspørgsmaalene.

Den til behandling af disse spørgsmaal nedsatte komité foreslog følgende resolution:

„Landsmødet udtaler sig for afskaffelse af alt styk- og akkordarbejde samt daglønnen, for indførelse af timebetaling med samtidig fastsættelse af en mindsteløn, saavel for kvinder som mænd, — og indførelse af 8-timers dag.

Paakrævet overarbejde maa betales med mindst 50 pct. tillæg.

Som det eneste middel til at naa dette maal anser mødet en solidarisk arbejderorganisation, saaledes at arbejderne fagvis slutter sig sammen i foreninger, som igjen organiserer sig i landsforbund. Disse forbund sætter sig i forbindelse med hverandre, saaledes at der udveksles regelmæssige beretninger mellem foreningerne inden forbundet af det samme fag, og at der i lønningsspørgsmaal som i andre spørgsmaal handles solidarisk efter fælles overenskomst.

I virksomheder som skræddernes, typografernes, bogbindernes etc., hvor kvinder anvendes til det samme slags arbejde som mænd, maa organisationen kræve den samme betaling for den samme mængde arbejde for kvinderne som for mændene.“

Vedtoges enstemmig.

Indstillingen ledsagedes af følgende tillæg:

„Komiteen finder, at ethvert forslag, som er anmeldt hovedstyret til behandling paa landsmødet, bør indledes eller motiveres, førend det kan behandles i komité eller udvalg.“

Forholdstalsvalg.

Steffensen indledede.

Følgende af Jeppesen foreslaede resolution vedtoges:

„Landsmødet besvarer spørgsmaalet, om partiet kan vedkjende sig forholdstalsvalg under hvilke som helst stemmeretsbetingelser, med — *nej*.“

Til at besvare spørgsmaalene om generalstrejk opnævntes et udvalg bestaaende af følgende herrer: Strøm, Staff, Bay, Steffensen og Jeppesen.

Syvende møde.

Mandag den 18de juni kl. 9 form.

Fraværende: Meyer, K. Knudsen, frk. Trosterud, L. Olsen, M. Halvorsen, C. Nicol, M. Jørgensen, E. Svardal, Hornsrud, J. Frogner og L. Hermansen.

Ordstyrer: Lillestøl.

Generalstrejk.

Fra den komite, som havde havt spørgsmaalet om generalstrejk til gennemførelse af alm. stemmeret og 8-timers normalarbejdsdag under overvejelse, forelaa nu indstilling. Jeppesen redegjorde for komiteens arbejde. Komiteen var kommen til det resultat, at det var uheldigt at forbinde en generalstrejk med mere end ét stort krav og mente, at stemmeretten her maatte komme først i betragtning, foreslog derfor følgende:

„Til paalæggene om at arbejde for stemmerettens almindeliggjørelse følger landsmødet:

Partiet bør af al kraft forberede en arbejdsnedlæggelse inden alle saadanne arbejdsgrøne, hvor man kan tænke sig at en almindelig strejk vil blive hensigtssvarende.

Partiet gaar straks igang med at samle et særligt fond for dette øjemed. Dette fonds midler kan kun efter beslutning af et landsmøde og saafremt alm. stemmeret gennemføres uden strejk, anvendes til andre formaal.“

Ved voteringen vedtoges forslaget mod 1 stemme, vedkommende vilde, at landsmødet skulde fastsætte dagen for strejkens proklamation.

Olav Strøm fremsatte følgende protest, der bifaldtes enstemmig:

„Det norske arbejderpartis 8de landsmøde nedlægger en protest mod stortingets henlæggelse af arbejderpartiets 17de maj-adresse, og ser i henlæggelsen en haan mod den retsløse underklasse.“

N. Monsen indledede spørgsmaalene om istandbringelsen af faglige forbund, hvorledes man fik størst tilslutning til fagforeningerne, samt kvindernes deltagelse i arbejderbevægelsen.

Paa vedkommende udvalgs vegne foreslog han følgende:

„Landsmødet udtaler, at partiet efter evne bør støtte dannelsen af faglige landsforbund, da disse i ikke ringe grad vil bidrage til ophjælp af arbejderne økonomiske stilling og derved ogsaa deres selvstændighed, partiet støtter dog ikke fagforbund, der er tilsluttet et andet politisk parti.

For at vinde større tilslutning til fagforeningerne anbefaler landsmødet udsendelse af agitatorer og foredragsholdere samt oprettelse af værkstedsklubber, fagforbund og udgivelse af fagblade, skrifter og brochurer.

Særlig bør arbejdes for at organisere, og især — hvor dette kan ske — i fællesskab med de mandlige arbejdere, samt bringe dem en større forstaaelse af sin sociale samfundsstilling.“

Forslaget vedtoges mod 1 stemme.

Angaaende konflikten hos bogtrykker Eide, Bergen, refererede hr. Olafsen den af vedkommende komite foreslaede resolution, saalydende:

„Mødet udtaler — efter nærmere at have gjort sig bekjendt med sagen — sin tilslutning til de bergenske typografer og arbejderforeninger i tvistemaalet med bogtrykker Eide.

Mødet ser i hr. Eides forhold et forsøg paa at sprænge arbejderne organisation.

Mødet har særlig bemærket, at hr. Eide er

udgiver af Bergens eneste liberale avis. Mødet mener derfor, at det havde været det liberale partis pligt i Bergen ikke at spare nogen anstrenge for at forhindre et forhold som hr. Eides overfor hans arbejdere og deres forening.

Et blad, udgivet af en saadan arbejdsgiver, fortjener ikke arbejderne tillid, og et parti, der vedbliver at benytte et saadant blad som sit hovedorgan, fortjener ikke navn af et virkeligt demokratisk parti.“

Enstemmig bifaldt.

Alderdoms-, ulykkes- og sygeforsikring.

Ludvig Meyer fremsatte følgende forslag, der vedtoges enstemmig:

„Mødet udtaler, at den eneste tilfredsstillende ordning ogsaa af alderdomsforsørgelsen vil være en almindelig samfundsmæssig invaliditetsforsørgelse, hvorefter *enhver*, der ved alderdom eller paa anden maade helt eller delvis har mistet sin arbejdskraft, har krav paa en for alle lige understøttelse.

De hertil nødvendige midler bør tilvejeskaffes dels ved en direkte og progressiv beskatning, dels ved at underlægge det offentlige produktive virksomheder af mere indbringende karakter. Som saadanne vil mødet paapege — foruden brændevinsaffæren — øl og tobaksforretningen, saameget mere som disse virksomheder væsentlig henter sine indkomster hos arbejderklassen, idet jo denne udgjør befolkningens store flertal.

Med hensyn til statssocialismen overhodet, henholder mødet sig til den af 4de skandinaviske arbejderkongres (Malmø) vedtagne udtalelse.“

Jord- og bondespørgsmaalet.

Efter en kort debat vedtoges følgende af Ludv. Meyer stillede resolution:

„Mødet opfordrer partistyret til i videre ud-

strækning end hidtil skeet at optage vor partior-
ganisation mellem den jorddyrkende befolkning.

Mødet erkjender, at ogsaa den store masse
af vore bønder befinder sig under et ødelæggende
økonomisk tryk. Herimod gives der ingen anden
redning, end landbrugets overgang til en fuldt
tidsmæssig driftsmaade. Men dette kan — særlig
i et land som vort — allene ske ved en samfunds-
mæssig forsyning, ledelse og kapitalydelse.

Mødet opfordrer derfor bønderne at tilslutte
sig vort parti, hvilket formentlig bedst vil kunne
ske ved paa det norske arbejderpartis program
at oprette stedlige foreninger, helst sammen med
husmændene og landarbejderne.

I tilknytning hertil fremsatte A. Johnson føl-
gende forslag: „Mødet maa paa det bestemteste
protestere mod det gennem en aarrække iværk-
satte bortsalg af jordejendom tilhørende det offent-
lige. Mødet ser i disse bortsalg en reaktionær
foranstaltning.“

Og Meyer fremsatte følgende: „Forøvrigt hen-
viser mødet — grundet den fremskredne tid — sagens
videre forhandling til næstkommende landsmøde.“

Begge disse tillægsforslag bifaldtes enstemmig.

Budget

for kommende aar toges derefter under behandling og
vedtoges enstemmig følgende budget for partikassen:

Indtægt.	Udgift.
Kontingent for budget- aaret . . . . . kr. 2,000.00	Løn til forretnings- fører . . . . . kr. 600.00
Indskrivningspenge „ 50.00	Kontorrekvisita, porto, trykning „ 500.00
Møder . . . . . „ 50.00	Udgivelse af bro- schyrer . . . . . „ 200.00
Andre indtægter. „ 100.00	Repræsentation, agitationen og partiorganet . . „ 900.00
<hr/>	<hr/>
kr. 2,200.00	kr. 2,200.00

Følgende budget for „Social-Demokraten“ bi-
faldtes ligeledes enstemmig:

Indtægt.	Udgift.
I 3 kvartal 94 . kr. 6,000.00	Redaktionen . . . . . kr. 3,600.00
- 4. — 94 . „ 6,500.00	Ekspeditionsper- sonalet . . . . . „ 2,200.00
- 1. — 95 . „ 7,000.00	Bladhold . . . . . „ 100.00
- 2. — 95 . „ 7,700.00	Papir . . . . . „ 5,600.00
	Trykning . . . . . „ 16,750.00
	Porto . . . . . „ 700.00
	Budløn . . . . . „ 5,000.00
	Provision for avertissemeter „ 500.00
	Husleje . . . . . „ 500.00
	Rengjøring . . . . . „ 100.00
	Inventar . . . . . „ 200.00
	Telefon . . . . . „ 70.00
	Kul, ved, belys- ning m. m. . . . . „ 200.00
	Tilfældige udgif- ter . . . . . „ 180.00
	<hr/>
Underballance „ 8,500.00	kr. 35,700.00
	<hr/>
kr. 27,200.00	kr. 85,700.00

Underballancen vil vel for en del kunne dækkes ved
ekstraordinære indtægter af fester og en mindre del ved fortsat
aktietegning og tilskud fra partikassen; men vil formentlig et
større beløb forblive udækket. Og foreslaes derfor en bazar
afholdt i det øjemed at skaffe dækkelse for restbeløbet. Til
denne bazar forventes selvfølgelig bidrag fra det størst mulige
antal partifæller i landet.

Valg

paa partiets funktionærer:

Redaktør: Dr. Oscar Nissen (med akklamation).

Ordfører: C. Jeppesen (med 32 st. — Knudsen
havde 20)

Medbestyrere: Ludv. Meyer (50 st.),
O. G. Gjøsten (38 „),
Chr. Knudsen (37 „),
A. L. Staff (34 „),
J. Rogne (32 „),
H. A. Heide (24 „),
M. Larsen (23 „)

Suppleanter: J. Ahlstrøm,
 J. A. Bye,
 L. Andresen,
 H. Korneliussen,
 P. A. Pettersen.

Suppleanterne valgtes ved akklamation, som de, der næst de valgte, havde flest stemmer.

Revisorer: P. Elsæther,
 A. Johnson,
 H. Korneliussen.

Ottende møde.

Tirsdag den 19de juni kl. 11 form.

Ordstyrer: Jeppesen.

Ordstyreren refererede en længere skrivelse — hilsen fra det svenske socialdemokrati. Den besluttedes enstemmig vedlagt protokollen.

Forelagdes derefter forslag til bevilgning af udgifterne ved landsmødet. Efter forslag af ordstyreren besluttedes en udgiftspost paa kr. 46.03 for telegrammer til „Social-Demokraten“ strøget af landsmødets regnskab og paaført bladets regnskab.

Følgende poster bevilgedes:

Lokale m. v.	kr.	50.82
Tryksager	„	52.00
Rejsegjødgtjørelse for 2 af hovedstyrets medlemmer	„	200.00

Efter en længere debat besluttedes med 20 stemmer næste landsmøde holdt i Skien. 8 stemte for Kristiania og 6 for Kristianssand.

Den i lovene fordrede garanti af partiets forretningsfører besluttedes sat til 500 kr. Do. for „Social-Demokraten“s ekspeditør til 1000 kr.

Slutning.

Faktor Olsen udtalte, at den nu snart tilendebagte kongres allerede kunde glæde sig ved mærkbare resultater. Paa vejen til mødet samme formiddag havde han talt med et par af venstres ledende mænd i Bergen, og han havde faat det indtryk at de var villige til at vise arbejderne større imødekommenhed end tidligere havde været tilfældet.

Hr. Ahlstrøm takkede repræsentanterne for den interesse de havde vist bygningsnedkerne i Kristiania under deres lønkamp.

Efterat hr. Nicoll havde takket for behageligt samvær og hr. Monsen havde udtalt, at med hensyn til taktiken ved forestaaende stortingsvalg, maatte manifestet staa i forgrunden, bragte Jeppesen, under mødets tilslutning, det afgaaende hovedstyre en tak for dets arbejde, samt udtalte han sin glæde over den principielle enighed som havde præget mødets forhandlinger og alle dets beslutninger, denne enhed var en borgen for, at partiet vilde faa bugt med alle de store vanskeligheder som i det kommende aar maatte overvindes.

Knudsen vilde som afgaaende viceordfører udtale en tak til de afgaaende kolleger i styret, særlig ville han mindes ordføreren Olsen-Berg, hvis arbejde i partiets tjeneste havde været betydningsfuldt.

Edv. Olsen udtalte sin særlige tilfredshed med mødet, og takkede dem som særlig havde maattet arbejde og opofret sig for at det kunne bli saa vellykket, først og fremst partifællerne og repræsentanterne fra Bergen.

A. Johnson takkede ordstyrerne og sekretærene for deres arbejde.

Til bygningsnedkerne i Kristiania sendtes følgende telegram:

„Bekjendt med eders kamp, hilser landsmødet eder: Enighed er sejer!

Jeppesen, ordfører.“

Mandag aften var repræsentanterne af Bergens partiafdeling indbudt til seksa. Denne tilstelning var i enhver henseende vellykket.

Protokollen oplæst og godkjendt.

Bergen, 19de juni 1894.

C. Jeppesen, R. Chr. Lillestøl,
ordstyrere.

J. A. Bye, Mens Klyve,
sekretærer.

*Jen polemisk med Steffensen angående
resolutionsforslaget i folkets parti om at
Jeppesen ifl. Socialdemokratiets referat:*

*„Partiet opførte jo ikke en forklas-
sepolitik, om der indgik alliance med
de borgerlige partier. I det spørgsmål
var man i fuld overensstemmelse
med de store internationale kongresers
afgjørelser.“*

*Til partiets historie se forrige „Soci-
aldemokratiets“ indførlige referat af alle
midt.*